

ภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี

Leadership and Community Engagement Affecting Participation of

Community Based Tourism (CBT) Management:

A Case Study of U-Thong Ancient Area, Suphanburi Province

รติรัตน์ เสาร์ทอง และ จิตศักดิ์ พุดจอร์

Ratirat Saothong and Jitrasak Putjorn

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science Silpakorn University

E-mail: kunthesis2018@gmail.com โทร. 0864165516

Received 23/11/2563

Revised 22/11/2564

Accepted 25/11/2564

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำและปัจจัยความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลอุททองและเทศบาลตำบลท้าวอุททอง อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่ออธิบายและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับสูงทุกด้าน 2) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและความผูกพันต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการบริหารแบบวางเฉย ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางใช้ปัญญา ความผูกพันต่อชุมชนด้านความเต็มใจและใช้ความพยายามเต็มที่ในการปฏิบัติงานของชุมชนและความผูกพันต่อชุมชนด้านความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กรมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ความผูกพันต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The objective of the study entitle was to study the leadership factor and community engagement factor that affected community participation in community - based tourism management. By using integrated research method between quantitative research and qualitative research. The research was conducted in U Thong Municipality and Thao U Thong Municipality, Suphanburi province. The instrument used in the research was questionnaire about Transaction leadership, Transformation

leadership, community engagement and community participation in community - based tourism management. And in-depth interviews to explain and confirm the information obtained from quantitative research.

The results of the study revealed that 1) Transaction leadership, Transformation leadership, community engagement and community participation in community - based tourism management a case study of U Thong ancient area, Suphanburi province at a high level in all aspects. 2) Transaction leadership, Transformation leadership and community engagement are positively correlated to community participation in community - based tourism management a case study of U Thong ancient area, Suphanburi province with statistical significance at the level of 0.01. 3) The factors that affect community participation in community - based tourism management a case study of U Thong ancient area, Suphanburi province, comprised the leadership of Contingent Reward, the leadership of Management-by-Exception : ME the leadership of Intellectual Stimulation the engagement of willingness to exert effort towards organization goal accomplishment; and the engagement of strong desire to maintain organizational membership.

Keywords: leadership, community engagement, community participation

1. บทนำ

ด้วยนโยบายและการให้ความสำคัญจากรัฐบาลที่เลือกให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของประเทศ ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกระจายตัวจากเมืองท่องเที่ยวหลักไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามภูมิภาคและชุมชนมากขึ้น เป็นผลให้หลายชุมชนเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อทำงานด้านท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน เช่นเดียวกับพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อความยั่งยืน, 2561) มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวเกษตร กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรม และกลุ่มชุมชนท่องเที่ยววิถีชีวิตลาวครั่ง (กุลวดี, 2558) โดยชุมชนได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง (พิภพ, 2561) ซึ่งหากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวจะประสบผลสำเร็จยาก (วิภาดา, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lamat (2019) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการปฏิบัติที่ดีสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน (สรสวรรค์ และคณะ, 2558; ปิ่นฤทัย, 2559) อธิบายว่า ผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากผู้นำ คือ ผู้ระดมพลและทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการหรือการพัฒนาเพื่อให้แผนงานหรือโครงการไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (พจนา, 2550; Setokoe, 2019) นอกจากนี้ยังพบว่า ความผูกพันต่อชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยเช่นกัน (กฤษณะ, 2560) เพราะความผูกพันต่อชุมชน คือ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น พอใจในท้องถิ่นที่อยู่และวิถีชีวิตและมีความคิดว่าการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ จึงทำให้ตนเองมีพฤติกรรมทำสิ่งที่ดีให้กับชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชน และเมื่อมีกิจกรรมใด ๆ จะเข้าร่วมและรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Aref (2011) กล่าวว่า ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนคือ ปัจจัยสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งการจัดการที่ดีจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีที่สามารถนำสมาชิกในชุมชนให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย และความผูกพันต่อชุมชนจะทำให้สมาชิกในชุมชนคิดว่าการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่ควรทำและต้องร่วมด้วยช่วยทำ และเพื่อให้ผลการศึกษานี้ช่วยให้ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

2. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสำรวจใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งขอบเขตเนื้อหาประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

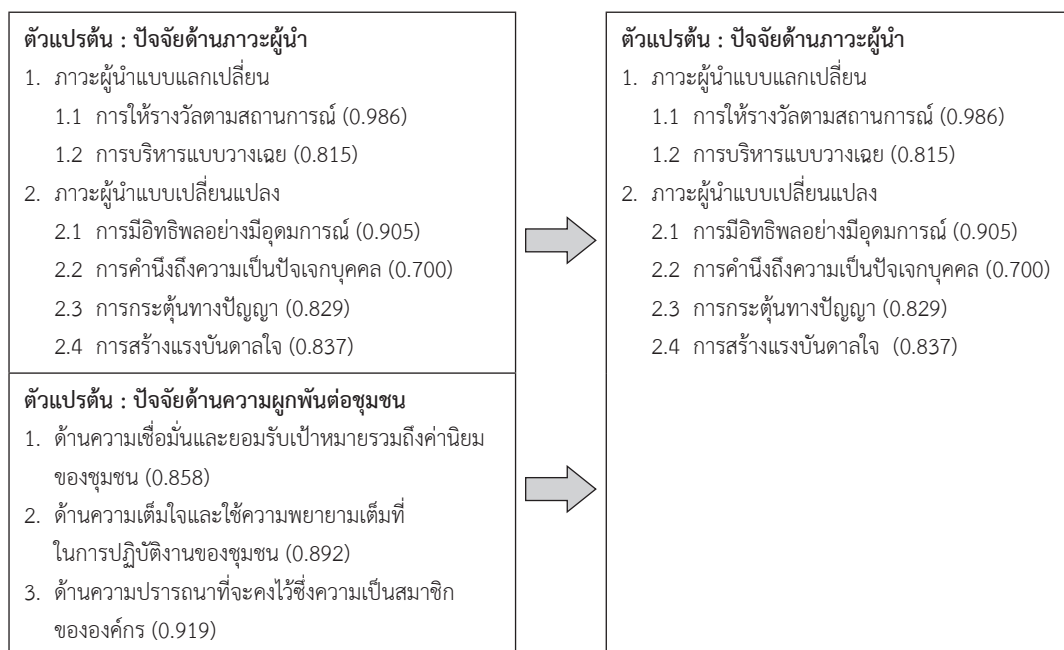
2.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ ระดับความผูกพันต่อชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำและปัจจัยความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อใช้สำหรับการวิจัย ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาคมีค่าอยู่ระหว่าง 0.700 - 0.986 โดยนำเสนอค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ในข้อ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลอุทองและเทศบาลตำบลท้าวอุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 394 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และ 2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้แทนจากสำนักงานพื้นที่พิเศษจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 คน ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองโบราณทวารวดี อุทอง จำนวน 1 คน และตัวแทนสมาชิกชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองโบราณทวารวดีอุทอง จำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเกี่ยวกับผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเลือกแบบสโนบอลล์ (Snowball sampling)

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน โดยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับ และทำการวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิธีการทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์มาใช้ในการอธิบายและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ตารางผลการวิเคราะห์ระดับและความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	r	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
			B	Std. Error	Beta		
(Constant)			.093	.150		.618	.537
TS	3.84	.744	.726	.033	.744	22.024	.000
TF	3.99	.763	.781	.033	.763	23.343	.000
EN	4.17	.752	.839	.037	.752	22.616	.000
TS1	3.88	.669	.128	.043	.132	2.972	.003
TS2	3.78	.720	.172	.038	.204	4.567	.000
TF1	4.21	.664	-.004	.064	-.003	-.062	.950
TF2	3.86	.684	-.042	.058	-.044	-.722	.471
TF3	3.98	.745	.217	.056	.236	3.879	.000
TF4	3.89	.726	.057	.044	.069	1.298	.195
En1	4.17	.637	.044	.044	.042	.989	.323
En2	4.17	.738	.255	.053	.246	4.816	.000
En3	4.18	.699	.151	.048	.152	3.121	.002
A	4.02	1	R = 0.862 ^a , adj R ² = 0.742, Std. Error the Estimate = 0.33707, Durbin Watson = 1.424, A = การมีส่วนร่วมของชุมชน, ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05				

3.2 ผลการศึกษา

1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TS) พบว่า ประชาชนมีมุมมองต่อภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติแบบบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การให้รางวัลตามสถานการณ์ (TS1) อยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.88) รองลงมาคือ การบริหารแบบวางเฉย (TS2) อยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.78)

2) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (TF) พบว่า ประชาชนมีมุมมองต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้ข้อพิพาทอย่างมีอุดมการณ์ (TF1) อยู่ในระดับสูงมาก มีการปฏิบัติตลอดเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมาคือ การกระตุ้นทางปัญญา (TF3) อยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98) การสร้างแรงบันดาลใจ (TF4) อยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (TF2) อยู่ในระดับสูง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86)

3) ความผูกพันต่อชุมชน (EN) พบว่า ความผูกพันต่อชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับความผูกพันมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร (EN3) มีระดับความผูกพันมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18) รองลงมาคือ ความเต็มใจและใช้ความพยายามเต็มที่ในการปฏิบัติงานของชุมชน (EN2) มีระดับความผูกพันมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17) และความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมถึงค่านิยมของชุมชน (EN1) มีระดับความผูกพันมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17)

4) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (A) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับ

ผลประโยชน์ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข มีระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99)

5) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.637 - 0.763 แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และความผูกพันต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและไปในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ (TS1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการบริหารแบบวางเฉย (TS2) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงด้านกระตุ้นการใช้ปัญญา (TF3) ความผูกพันต่อชุมชนด้านความเต็มใจและความพยายามเต็มที่ในการปฏิบัติงานของชุมชน (EN2) และความผูกพันต่อชุมชนความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกของชุมชน (EN3) ส่งผลในทิศทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี

7) ผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี ออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) ความผูกพันต่อชุมชน ดังนี้

7.1) ภาวะผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้นำที่มีลักษณะความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีเมตตา รู้จักประนีประนอม รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ซื่อสัตย์ และมีความชัดเจน อีกทั้งภาวะผู้นำมีส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

7.2) ความผูกพันต่อชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ ความผูกพันต่อชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากความผูกพันต่อชุมชนเกิดจากความผูกพันของบุคคลที่มีต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ และมีความต้องการให้ชุมชนได้รับการพัฒนาเป็นชุมชนที่ดียิ่งขึ้นและยั่งยืนไปยังรุ่นลูกหลาน นอกจากนี้ความผูกพันต่อชุมชน ยังเป็นการสร้างการมีจิตสาธารณะประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความผูกพันต่อชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.3 การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย โดยแยกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำ ระดับความผูกพันต่อชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี

1) **ภาวะผู้นำ** ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีมุมมองต่อภาวะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า ผู้นำของชุมชนมีทักษะภาวะผู้นำที่หลากหลายเพื่อบริหารจัดการสมาชิกของชุมชนให้ทำงานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของตนเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ Burns (1978 : 258) กล่าวว่า ผู้นำต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการและการนำทีมเพื่อให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีทั้งภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงเพื่อนำพาองค์กรสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับ Kotter (1990) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องรู้จักเลือกใช้ภาวะผู้นำทั้งแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลงควบคู่กันให้เหมาะสมตามสถานการณ์ขององค์กร

2) **ความผูกพันต่อชุมชน** ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับความผูกพันต่อชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับความผูกพันมาก แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีความเข้าใจถึงเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงตัดสินใจเข้ามา

มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว พร้อมทั้งยินดีทำงานด้วยความเต็มใจและทำงานต่อไปเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริพร พรหมไชย (2555) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันต่อองค์กรในภาพรวม ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อองค์กรและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทให้กับงานและพยายามปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และความปรารถนาที่จะคงอยู่หรือเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลลิตา จันทรงาม (2559) พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ กลุ่มลูกค้าบุคคล มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากทุกด้าน อธิบายว่า พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมีความภูมิใจและเชื่อมั่นในองค์กรปรารถนาที่จะปฏิบัติงานที่องค์กรนี้ตลอดไป ซึ่งส่งผลให้การมาทำงานของพนักงานมีความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสมาชิกของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว แผนการปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และรับผลประโยชน์ เพื่อสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ต้อนรับและบริการแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ญัตติพัชร มณีโรจน์ (2560 : 25) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน โดยทุก ๆ กระบวนการเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และมีส่วนร่วมประเมินผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและไปในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้นำในการกำหนดทิศทางและวิธีการทำงานและการกระตุ้นจิตใจเพื่อให้สมาชิกของชุมชนปฏิบัติงานเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบรรลุเป้าหมายได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการที่สมาชิกของชุมชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ (2553) พบว่า ผู้นำ การสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการและคณะกรรมการกลุ่มมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนของประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด เพราะผู้นำคือผู้ที่มีความสามารถที่ก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์รวมถึงผลที่พึงต้องการได้

วัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกและไปในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีระดับความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การที่สมาชิกของชุมชนความเข้าใจและยอมรับเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พร้อมทั้งยินดีให้ความร่วมมือกับส่วนรวมในทำงานด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยความทุ่มเทอย่างเต็มใจและรวมถึงมีความภาคภูมิใจในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และยินดีที่จะบอกผู้อื่นว่าท่านเป็นสมาชิกของชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฤทธนะ พึ่งฟู (2560) พบว่า ความผูกพันต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากประชาชนพอใจในชุมชนที่อาศัยอยู่ รวมถึงการคิดว่าการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นเมื่อชุมชนมีกิจกรรมใด ๆ ประชาชนก็จะเข้าร่วมและทราบว่าตนเองต้องรับผิดชอบด้านใด พร้อมกับมีความพอใจในบทบาทที่มีและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำและปัจจัยความผูกพันต่อชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและความผูกพันต่อชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน พบว่า ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์และด้านการบริหารแบบวางเฉยส่งผลในทิศทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อผู้นำของชุมชนมีการชี้แจงให้ทราบอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ามาที่ส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงการให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน การจูงใจให้ชุมชนเข้าร่วมทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและตรงตามที่ต้องการ พร้อมกับตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างใกล้ชิดและให้ความช่วยเหลือเมื่อพบว่าสมาชิกในชุมชนปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั่นคือ การที่สมาชิกของชุมชนจะให้ความสำคัญและตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องให้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายของการทำงาน วิธีการทำงานและประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามนี้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สมาชิกของชุมชนตัดสินใจเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัฐสิณี หาญกิตติชัย (2559) พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการมีความสัมพันธ์ทางตรงและส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของปิ่นอุทัย คงทอง (2559) พบว่า ภาวะผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

2) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง พบว่า ด้านการกระตุ้นทางใช้ปัญญา มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้นำส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนพยายามเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้การปฏิบัติงานเสมอ และเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกของชุมชนมีความมุ่งมั่นและตั้งใจเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั่นคือ การที่สมาชิกของชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีการกระตุ้นให้ผู้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วยกันด้วยการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของชุมชนพร้อมกับการจูงใจผู้ตามให้มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำงานได้สำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธิญา พรหมมาก (2552) พบว่า ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สอดคล้องกับของ สราวรรณ เรืองกลัปปวงศ์ (2559) พบว่า ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3) ความผูกพันต่อชุมชน พบว่า ความเต็มใจและใช้ความพยายามเต็มที่ในการปฏิบัติงานของชุมชนและความปรารถนาที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงให้เห็นว่า สมาชิกของชุมชนให้ความร่วมมือในการทำงานด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างดี พร้อมกับยินดีช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับชุมชนแม้จะไม่ได้รับผลตอบแทนก็ตาม และมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วริศรา สมเกียรติกุล (2561) พบว่า ความผูกพันของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Aref (2011) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ข้อเสนอแนะ

3.4.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาในครั้งนี้

1) ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความเป็นผู้นำของตนเองเพื่อเลือกใช้วิธีการนำและจูงใจให้สมาชิกในชุมชนในองค์กรทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่และยินดีปฏิบัติงานเพื่อนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกของชุมชน (ผู้ตาม) เองก็ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำในแต่ละคนด้วยเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เพิ่มมากขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่เข้มแข็งและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

2) ผู้นำชุมชนรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารให้สมาชิกของชุมชนยอมรับและเข้าใจเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนยินดีและเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีความเป็นผู้นำที่ดี ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน การบริหารงานต้องมีความชัดเจนทั้งวิธีการดำเนินงาน เป้าหมายของการทำงานและผลประโยชน์ที่ได้จากการทำงาน มีความซื่อสัตย์และคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คอยให้ความช่วยเหลือสมาชิกของชุมชนในการทำงานต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้สมาชิกของชุมชนได้แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแผนดำเนินงาน ปฏิบัติงาน รับผลประโยชน์ ติดตามประเมินผลและบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4) ส่วนราชการในพื้นที่และผู้นำชุมชนควรสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การสร้าง ความผูกพันต่อชุมชนเพิ่มขึ้น เมื่อมีกิจกรรมในเชิงพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการนำและจูงใจให้สมาชิกในชุมชนทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่และยินดีปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) นำการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือมากขึ้น
- 2) ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชน เป็นต้น
- 3) จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความผูกพันต่อชุมชน

4. สรุปผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มคนจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีและสามารถบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จให้ได้ ซึ่งผู้นำของชุมชนต้องมีทักษะภาวะผู้นำที่หลากหลายเพื่อบริหารจัดการสมาชิกของชุมชนทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยเลือกใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงเป็นผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่เป็นไปได้อย่างชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน รู้จักการประนีประนอมและมีความสามารถในการกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการสร้าง ความผูกพันต่อชุมชนและความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชน เนื่องจากความผูกพันต่อชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลมีจิตสำนึกที่ต้องการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน ช่วยทำให้การทำงานของชุมชนเป็นไปได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

5. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ พึ่งฟู. (2560). “ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ความผูกพันต่อชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประชาชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.” *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา* 10, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 1-10.
- กุลวดี ละม้ายเงิน. (2558). “กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี* 6, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 55-66.
- ฉัฐสิณี หาญกิตติชัย. (2559). “ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ.” การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3, 331-341.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). “การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.” *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ* 13, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 25-46.
- ทิพย์สุดา พุดจระ. (2560). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2553). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด.” *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* 4, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม): 103-111.
- ปิ่นอุทัย คงทอง. (2559). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช.” *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ* 12, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 1-32.
- พจนา สอนศรี. (2550). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- พิภพ ครองธรรม. (2561). การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองโบราณอู่ทองขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). *วารสารการบริหารปกครอง* 7, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 474-501.
- ลลิตา จันทรงาม. (2559). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ กลุ่มลูกค้าบุคคล.” การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรศรา สมเกียรติกุล. (2561). “การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล.” *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์* 13, 1 (มกราคม - มิถุนายน): 47-63.
- ศิรินาถ ราชคำ. (2557). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีมกับผลการดำเนินงานของกลุ่ม OTOP กรณีศึกษากลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร).” *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์* 3, 1 (มกราคม - เมษายน): 56-64.
- ศิริพร พรหมไชย. (2555). “ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท A”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยเซาธ์อีสท์ บางกอก.
- สรารวรรณ เรืองกลปวงค์ และอรอนพ เรืองกลปวงค์. (2558). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” *มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*.
- สุธิญา พรหมมาก. (2554). “ภาวะผู้นำกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง.” *วารสารวิทยบริการ* 22, 3 (กันยายน - ธันวาคม): 30-43.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน วิถีไทย เกื้ออย่างยั่งยืน. *จตุสารวิชาการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* 4, 3 (กรกฎาคม - กันยายน): 54.

Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York: Harper and Row.

Kotter, J. P. (1990). **A force for change: How leadership differs from management**. New York: Free Press.

Lamat, R. (2019). "Factors Influencing Sustainable Community based Tourism (CBT) among the Indigenous People of Lambir, Sarawak." **International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)** 7, 5 (January): n.pag.

Setokoe, T. J. (2019). Community participation in the development of rural areas: a leaders' perspective of tourism. **African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure** 8, 1: 1-15.